

Część I. Funkcjonowanie banku spółdzielczego w otoczeniu instytucjonalnym

Rozdział 1. Podstawy prawne działania banku spółdzielczego

1. Bank spółdzielczy w świetle pierwszych regulacji prawnych

Nie sposób mówić o banku spółdzielczym jako o banku lokalnej społeczności, bez cofnięcia się do początków tej formy prawnej prowadzenia działalności bankowej. Pierwsze banki spółdzielcze na ziemiach polskich powstały w drugiej połowie XIX w. jako pozytywistyczna idea wspierania polskiej przedsiębiorczości. Miały one na celu aktywizację lokalnych środowisk poprzez wsparcie polskich przedsiębiorstw i rolników w pozyskiwaniu kapitału koniecznego do prowadzenia działalności oraz rozwoju. Nowoczesna spółdzielczość bankowa zainicjowana została na początku XX w. wraz z uzyskaniem przez Polskę niepodległości i uchwaleniem w latach 20. nowoczesnych zasad prawa spółdzielczego¹.

Choć okupacja hitlerowska przerwała funkcjonowanie banków spółdzielczych, rozpoczęły one ponownie działalność wraz z odrodzeniem się państwowości po wyzwoleniu Polski. Począwszy od lat 50. do roku 1990 formy organizacyjne funkcjonowania banków spółdzielczych oraz ich podporządkowania ulegały licznym zmianom. Odzyskanie przez banki spółdzielcze ich pierwotnej roli jako prywatnej inicjatywy udziałowców mającej na celu wspieranie lokalnej przedsiębiorczości nastąpiło wraz z reformą systemu bankowego w 1989 r., kiedy to 10 lutego weszła w życie Ustawa z dnia 31 stycznia 1989 r. Prawo bankowe. W jej wyniku część banków spółdzielczych wystąpiła ze struktury Banku Gospodarki Żywnościowej, a także utworzono pierwszy niezależny bank zrzeszający – GBW S.A. Dalsze zmiany organizacyjne w bankowości spółdzielczej uzależnione były od zmian ustawowych, w ramach których kamieniami milowymi były: Ustawa z dnia 24 czerwca 1994 r. o restrukturyzacji banków spółdzielczych wraz z jej nowelizacją z 2000 r. nadająca nowy kierunek rozwojowi banków spółdzielczych oraz Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (zwana dalej Ustawą Prawo bankowe lub Prawem bankowym).

Dnia 8 grudnia 2000 r. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej przyjął ustawę o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (zwaną dalej Ustawą o funkcjonowaniu banków spółdzielczych), która zastąpiła dotychczasową ustawę o restrukturyzacji banków spółdzielczych. Doczekała się

¹ Ustawa z dnia 29 października 1920 r. o spółdzielniach.

ona licznych zmian wynikających z dostosowania jej zapisów do zmieniających się warunków prawnych, organizacyjnych i rynkowych.

W 2015 r. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej przyjmując zmiany do Ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, kolejny raz nadał nowy kierunek rozwojowi bankowości spółdzielczej w naszym kraju wynikający z konieczności dostosowania funkcjonowania banków spółdzielczych w Europejskim Systemie Bankowym do nowych europejskich norm prawnych – Dyrektywy CRD IV² i Rozporządzenia CRR³.

Kolejne zmiany funkcjonowania banków spółdzielczych wprowadzone zostały w wyniku nowelizacji Ustawy Prawo bankowe z 1 listopada 2015 r.⁴. Główne zmiany dotyczyły organizacji wewnętrznej banku, kompetencji członków zarządu oraz zasad dokonywania ocen kwalifikacji członków rady nadzorczej i zarządu. Modyfikacja przepisów obejmowała również zagadnienia związane z zarządzaniem ryzykiem i wdrażaniem systemu kontroli wewnętrznej. Nowelizacja Prawa bankowego w zakresie organizacji wewnętrznej banku spółdzielczego objęła również zagadnienia dotychczas regulowane w rekomendacjach Komisji Nadzoru Finansowego.

Przepisy znowelizowanego Prawa bankowego, nadały określoną formę organizacyjną bankowi spółdzielczemu poprzez doprecyzowanie jego struktury oraz podziału kompetencji w ramach jego struktury.

2. Nowelizacja Ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających

Nowelizacja Ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych z dnia 25 czerwca 2015 r. jest kamieniem milowym określającym organizowanie się banków spółdzielczych i ich funkcjonowanie w zakresie działalności podstawowej, bezpieczeństwa, płynności oraz wypłacalności każdego z nich osobno, jak również bezpieczeństwa systemowego całego sektora bankowości spółdzielczej.

Bezpieczeństwo środków zgromadzonych przez klientów banków w znaczący sposób wzrosło. Podstawowy system bezpieczeństwa środków zgromadzonych na rachunkach bankowych przez klientów banków, realizowany przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny, został wzmocniony o system wczesnego ostrzegania, który realizowały banki spółdzielcze w ramach funkcjonujących zrzeszeń (Zrzeszenie SGB, Zrzeszenie BPS).

² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE (Capital Requirements Directive IV, CRD IV).

³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (Capital Requirements Regulation, CRR).

⁴ Zmiany wprowadzone ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym (Dz.U. z 2015 r. poz. 1513).

Banki spółdzielcze na podstawie upoważnienia ustawowego utworzyły systemy ochrony, przy czym dobrowolność przystępowania i uczestniczenia w nich została ograniczona podmiotowo. Banki spółdzielcze posiadające fundusze własne poniżej równowartości 5 000 000 euro zostały pozbawione możliwości funkcjonowania poza systemem ochrony. Natomiast bankom o funduszach własnych powyżej równowartości 5 000 000 euro pozostawiono możliwość samodzielnego działania poza systemami ochrony, po uzyskaniu zgody Komisji Nadzoru Finansowego (zwanej dalej również KNF). Przyjęto również zasadę, iż bank spółdzielczy przynależy do tego systemu ochrony, do którego przystąpił bank, w którym jest on zrzeszony.

2.1. Obowiązek banków spółdzielczych do zrzeszania się

Ustawa o funkcjonowaniu banków spółdzielczych nie zmieniła również obowiązku zrzeszeniowego wskazując, iż bank spółdzielczy posiadający fundusze własne poniżej równowartości 5 000 000 euro ma obowiązek zrzeszenia się z bankiem zrzeszającym wskazanym w treści ustawy, to jest Bankiem Polskiej Spółdzielczości S.A. – tworzącym Zrzeszenie BPS albo SGB-Bankiem S.A. – tworzącym Zrzeszenie SGB, lub innym bankiem działającym w formie spółki akcyjnej, zrzeszającym co najmniej jeden bank spółdzielczy. Banki spółdzielcze posiadające fundusze powyżej równowartości 5 000 000 euro mogą za zgodą KNF prowadzić działalność samodzielnie, a więc poza wskazanymi wyżej zrzeszeniami.

Celem zawarcia umowy zrzeszenia jest prowadzenie wspólnej działalności handlowej przez zrzeszone banki współpracujące w ramach jednego zrzeszenia, którego uczestnicy wypracowują wspólną strategię, na podstawie której następnie tworzą swoje własne. Umowa zrzeszenia określa zakres współpracy pomiędzy bankiem zrzeszającym a bankami spółdzielczymi, usługi świadczone przez bank zrzeszający na rzecz zrzeszonych banków spółdzielczych oraz zasady ustalania cen za te usługi. Rolą banku zrzeszającego jest również badanie czy uczestnicy zrzeszenia przy prowadzeniu działalności bankowej przestrzegają zasad fair play w stosunku do innych uczestników.

W celu usprawnienia wytyczania celów strategicznych i podejmowania decyzji lub formułowania opinii w sprawach ważnych dla zrzeszenia tworzy się Zgromadzenie Prezesów, w którego skład wchodzi prezesi zarządów zrzeszonych banków spółdzielczych. Następnie wybiera ono spośród członków tego organu Radę Zrzeszenia, która opiniuje regulacje wewnętrzne związane z działalnością biznesową, a także pomaga rozstrzygać spory w sposób polubowny. Pozostałe obowiązki stron określa umowa każdego ze zrzeszeń.

Jednolity dla wszystkich banków danego zrzeszenia wzór umowy zrzeszenia wymaga zatwierdzenia przez KNF. Takiej zgody, wydanej w formie decyzji, wymaga nie tylko ustalenie pierwotnej treści tej umowy, ale również każda jej zmiana. Z wnioskiem do KNF powinien wystąpić bank zrzeszający, a w jego treści należy uwzględnić propozycje zmian przyjęte przez banki spółdzielcze.

Udzielenie upoważnienia zarządowi banku spółdzielczego do zawarcia umowy zrzeszenia, jego wybór oraz podjęcie decyzji o wystąpieniu ze zrzeszenia i wy-

powiedzeniu jego umowy należy do wyłącznej kompetencji walnego zgromadzenia lub zebrania przedstawicieli banku spółdzielczego.

2.2. System Ochrony

Banki spółdzielcze zrzeszone w Zrzeszeniu BPS albo Zrzeszeniu SGB zgodnie z przepisami art. 22b⁵ Ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych utworzyły system ochrony, których podstawowym celem jest zapewnienie płynności i wypłacalności każdego uczestnika, niezależnie od tego, czy dotyczy to banku spółdzielczego czy banku zrzeszającego. Każdy z uczestników systemu ochrony zobowiązany jest również na podstawie przepisu art. 10 ust. 2 Prawa bankowego⁶ poddać się audytowi wewnętrznemu, wykonywanemu przez jednostkę zarządzającą systemem ochrony. Jednostka ta może zostać utworzona w formie spółki akcyjnej bądź spółdzielni osób prawnych, przy czym w Zrzeszeniu BPS oraz w Zrzeszeniu SGB przyjęto formę spółdzielni osób prawnych, w której każdemu z uczestników przysługuje jeden głos, co stanowi podkreślenie istoty spółdzielczości.

2.3. Zrzeszenie zintegrowane

Przepis art. 22o⁷ Ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, wprowadza możliwość tworzenia przez bank zrzeszający oraz zrzeszone z nim banki spółdzielcze zrzeszenia zintegrowanego. Jego celem jest połączenie wspólnej działalności handlowej banku zrzeszającego i banków spółdzielczych, a także zapewnienie mechanizmów wspierających płynność i wypłacalność uczestników zrzeszenia. Umowa zrzeszenia zintegrowanego winna określać również zasady prowadzenia kontroli i monitoringu sytuacji ekonomiczno-finansowej jego uczestników oraz zgodności ich działań z przepisami prawa, postanowieniami umowy zrzeszenia i statutami uczestników. Umowa ta powinna być zatwierdzona przez KNF, która również wyraża zgodę na uznanie zrzeszenia zintegrowanego.

Należy zauważyć, iż ustawodawca inaczej potraktował banki spółdzielcze będące uczestnikami systemu ochrony niż te, które są uczestnikami systemu zintegrowanego, przyznając tym pierwszym dodatkowe uprawnienia związane z prowadzeniem przez nie działalności bankowej. Dodatkowe uprawnienia przysługujące tym bankom spółdzielczym, które są uczestnikami zrzeszenia dotyczą możliwości prowadzenia działalności poza terenem działania określonym statutem, a także zawierania umów z określonymi podmiotami⁸.

⁵ Ustawa o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, art. 22b.

⁶ Prawo bankowe, art. 10.

⁷ Ustawa o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, art. 22o.

⁸ Tamże, art. 5.

3. Prawo spółdzielcze

3.1. Organy spółdzielni i ich kompetencje

Ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (zwana dalej Prawem spółdzielczym lub Ustawą Prawo spółdzielcze) jest podstawowym aktem prawnym regulującym funkcjonowanie banku jako spółdzielni.

Jak wspomniano wcześniej, Ustawa o funkcjonowaniu banków spółdzielczych stwierdza, iż przepisy Prawa spółdzielczego stosuje się w przypadku, gdy Ustawa o funkcjonowaniu banków spółdzielczych i Prawo bankowe nie stanowią inaczej⁹. Tak więc w polskim porządku prawnym, regulującym funkcjonowanie banków spółdzielczych, Prawo spółdzielcze stanowi trzeci co do wagi akt prawny. Nie należy przy tym zapominać, iż na przepisy ustaw nakładają się przepisy prawa europejskiego, które są nadrzędne nad przepisami ustawodawstwa polskiego.

Podstawową strukturę organizacyjną banku spółdzielczego określa Prawo spółdzielcze, stanowiąc, iż najwyższą władzą w banku spółdzielczym jest walne zgromadzenie członków¹⁰, które w przypadkach określonych w statucie banku może być zastąpione przez zebranie przedstawicieli¹¹. Z reguły statuty banków spółdzielczych regulują tę kwestię, określając minimalną liczbę członków, poniżej której zebranie przedstawicieli zostaje zastąpione przez walne zgromadzenie członków. Statut może również określać maksymalną liczbę członków, przy której zwoływane jest walne zgromadzenie członków, przy czym po przekroczeniu tej liczby powstaje konieczność ustalenia liczby grup członkowskich i wyboru na ich zebraniach przedstawicieli, którzy będą reprezentować członków na zwołanym przez zarząd zebraniu przedstawicieli. Kompetencje walnego zgromadzenia członków lub zebrania przedstawicieli wynikają z przepisów Prawa spółdzielczego¹² w którym wymieniono czynności należące do wyłącznej właściwości walnego zgromadzenia, takie jak między innymi: uchwalanie zmian statutu, rozpatrywanie sprawozdań czy podejmowanie uchwał w sprawie podziału nadwyżki bilansowej oraz zbycia nieruchomości. Jak wynika z treści przepisu art. 38 w związku z art. 37 § 2 Prawa spółdzielczego, statut banku może również określać dodatkowe kompetencje walnego zgromadzenia członków lub zebrania przedstawicieli. W tym miejscu należy wskazać, iż wytyczenie kierunku działalności banku spółdzielczego poprzez wykonywane przez bank czynności określone statutem jest ograniczone także innymi przepisami prawa. Ograniczenia te wynikają z konieczności dokonania zmian w statucie banku przy uwzględnieniu przepisów Ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych oraz uzyskania zezwolenia KNF na te zmiany.

W przypadku funkcjonowania w banku zebrań grup członkowskich i zwoływania, jako najwyższej władzy zebrania przedstawicieli – kompetencje ze-

⁹ Prawo bankowe, art. 20.

¹⁰ Prawo spółdzielcze, art. 36.

¹¹ Tamże, art. 37.

¹² Tamże, art. 38.

brań grup członkowskich ograniczone są w zasadzie do wyboru i odwoływania przedstawicieli oraz, o ile statut tak stanowi, do wyboru i odwoływania członków rady nadzorczej oraz dokonywania oceny ich kwalifikacji. W kompetencjach poszczególnych zebrań grup członkowskich leży również kierowanie uprzednio przegłosowanych wniosków danej grupy członkowskiej do zarządu, w celu ich rozpatrzenia. Zebranie grupy członkowskiej może także po przeprowadzeniu głosowania zobowiązać swoich przedstawicieli do złożenia na zebraniu przedstawicieli wniosków danej grupy jako wniosków wspólnych dla wszystkich członków banku spółdzielczego¹³.

Ograniczenia form działalności banku mają zarówno charakter przedmiotowy, jak i podmiotowy. Poprzez ograniczenia podmiotowe rozumieć należy ograniczenia w zakresie zawężenia kręgów potencjalnych kredytobiorców do osób zamieszkujących lub prowadzących działalność gospodarczą na terenie działania banku określonym w statucie danego banku spółdzielczego.

Ograniczeniem przedmiotowym jest określenie w Ustawie o funkcjonowaniu banków spółdzielczych węższego katalogu czynności bankowych, do wykonywania którego uprawnione są banki spółdzielcze, w stosunku do pełnego katalogu czynności bankowych zawartego w Prawie bankowym¹⁴.

Jak wspomniano powyżej, z uwagi na ochronny charakter systemów ochrony instytucjonalnej czuwających nad bezpieczeństwem swoich uczestników, ustawodawca przewidział dodatkowe uprawnienia dla jego uczestników, wynikające z art. 5 ust. 5¹⁵ Ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, które mogą być realizowane po dokonaniu zmian w statucie banku. Można więc stwierdzić, iż banki będące uczestnikami systemów ochrony są w określonym ustawą zakresie wyłączone z pewnych ograniczeń przedmiotowych i podmiotowych.

Organem nadzorczym kontrolującym zarządzanie bankiem spółdzielczym jest rada nadzorcza, której podstawowe kompetencje zostały określone w przepisach Ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, Prawie bankowym i Prawie spółdzielczym. Kompetencje dodatkowe rady nadzorczej wynikające z przepisów branżowych określonych w Rekomendacjach KNF oraz Rekomendacjach Europejskiego Nadzoru Bankowego (EBA), banku zrzeszającego czy organów systemów ochrony albo zarządu banku zrzeszającego w ramach systemu zintegrowanego, powinny być uwzględnione w statucie banku.

Zarówno w momencie wyboru, jak i przez całą swoją kadencję, członkowie rady nadzorczej winni legitymować się nienaganną postawą (reputacją) oraz niezbędnym do wykonywania swoich zadań poziomem wiedzy i kwalifikacji. Członkowie rady nadzorczej podlegają ocenie wg wytycznych określonych przez zebranie przedstawicieli w regulaminie przyjętym przez ten organ. Obowiązek poddania się kandydatów na członków rady nadzorczej uprzedniej ocenie kwalifikacji, jak i obowiązek poddania się członków rady nadzorczej corocznej ocenie

¹³ Prawo spółdzielcze, art. 59.

¹⁴ Ustawa o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, art. 6 i 7.

¹⁵ Tamże, art. 5.

kwalifikacji, ma umocowanie w Prawie bankowym¹⁶. Do obowiązków rady nadzorczej należy również poinformowanie KNF o składzie zarządu i jego zmianie wraz z informacją, iż członkowie zarządu spełniają wymogi niezbędne do powierzenia im tej funkcji. W treści pisma kierowanego do KNF muszą również znaleźć się: informacja, że członkowie zarządu poddali się ocenie kwalifikacji zgodnie z wewnętrznymi regulacjami banku oraz wyniki przeprowadzonej oceny.

Rada nadzorcza zobowiązana jest także do udzielenia KNF informacji, o za-twierdzeniu i zmianie wewnętrznego podziału kompetencji pomiędzy członkami zarządu banku¹⁷.

Oceny kwalifikacji kandydatów na członków rady nadzorczej, jak i członków rady nadzorczej w trakcie trwania kadencji dokonują, zgodnie z postanowieniami statutu, organy dokonujące ich wyboru. Jeśli statut dopuści taką możliwość, to oceny członków rady może dokonywać organ inny niż ten, który dokonuje wyboru w sytuacji, gdy członków rady nadzorczej wybiera zebranie grupy członkowskiej, a ocenia zebranie przedstawicieli. Członkowie rady nadzorczej w czasie pełnienia swoich obowiązków powinni wystrzegać się działalności konkurencyjnej w stosunku do banku spółdzielczego, przy czym należy podkreślić, iż zakres działalności banków spółdzielczych określony jest w jego statucie, nawet jeśli w momencie wyboru dana działalność nie jest wykonywana.

Poza indywidualną oceną kwalifikacji członków rady nadzorczej, jest ona, jako organ kolegialny, oceniana przez zebranie przedstawicieli w dwóch formach. Pierwsza forma, określona statutem banku i wynikająca z przyjęcia norm europejskich, dotyczy oceny kwalifikacji (reputacji) rady nadzorczej, przy czym ocenie podlega również sposób rozwiązywania konfliktów wewnętrznych w ramach pracy rady. Drugą formą oceny rady nadzorczej jako organu jest przyjęcie przez zebranie przedstawicieli sprawozdania rady nadzorczej z jej działalności za rok obrotowy poprzedzający rok, w którym ocena ta została dokonana. Ocena rady nadzorczej ma formę uchwały zebrania przedstawicieli lub walnego zgromadzenia członków o przyjęciu sprawozdania z jej działalności.

Organem zarządzającym bankiem spółdzielczym jest zarząd, któremu przysługują kompetencje związane z zarządzaniem bieżącą działalnością banku spółdzielczego i podejmowaniem decyzji niezastreżonych dla innych organów. Minimalna liczba członków zarządu określona przepisami Prawa bankowego wynosi 3 osoby i może być zarówno określona liczbą stałą, jak i widełkowo¹⁸. W przypadku przyjęcia przedziałów określających liczbę członków zarządu, rada nadzorcza, kierując się przyjętą przez siebie strukturą organizacyjną, określa liczbę członków zarządu w taki sposób, by każdy z członków zarządu nadzorował określony pion.

Członkowie zarządu wybierani są przez radę nadzorczą po uprzednim dokonaniu przez ten organ oceny ich kwalifikacji. Co do zasady, rada nadzorcza posiada swobodę przy wyborze każdego z członków zarządu, jednak pewne ograniczenia dotyczące wyboru wynikają z przepisów Prawa bankowego a mianowicie

¹⁶ Prawo bankowe, art. 22a ust. 1.

¹⁷ Tamże, art. 22a ust. 2.

¹⁸ Prawo bankowe, art. 22a ust. 3.

kandydata na prezesa zarządu przed objęciem przez niego funkcji musi zatwierdzić KNF. Upřednio istniał obowiązek wyboru przez radę nadzorczą członków zarządu na wniosek jego prezesa, jednakże zawierający ten obowiązek przepis art. 12 ust. 4 Ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych został uchylony nowelizacją z dnia 25 czerwca 2015 r.¹⁹ W ocenie autora nadal wydaje się zasadne, iż ograniczenia dotyczące wyboru pozostałych członków zarządu mogą wynikać z odpowiednich postanowień statutu, wskazujących, że pozostałych członków wybiera rada nadzorcza na wniosek prezesa zarządu. W banku spółdzielczym bowiem zarząd działa jako organ kolegialny, w którym suma działań poszczególnych członków oceniana jest jako działanie tego organu. Stąd też jego prezes, który odpowiada za jakość zarządzania bankiem i jako jedyny posiada zgodę KNF na pełnienie funkcji w zarządzie, powinien wskazywać, z jaką osobą lub osobami jest skłonny współdziałać.

Na zakończenie charakterystyki organów spółdzielni i ich kompetencji należy wskazać, iż bank spółdzielczy nie może, kierując się wyłącznie przepisami ustaw, określać swojej działalności oraz kompetencji organów. Należy mieć na uwadze przepisy Prawa bankowego²⁰ stanowiące, iż kompetencje organów oraz określenie działalności banku wymaga zezwolenia KNF przed dokonaniem zmiany statutu banku.

4. Charakterystyka banku spółdzielczego

4.1. Spółdzielczy charakter prawny i organizacyjny banku spółdzielczego

Jak wspomiano wcześniej, bank spółdzielczy działa na rzecz społeczności lokalnej, a jego zadaniem jest zaspokojenie potrzeb mieszkańców związanych z nabywaniem dóbr konsumpcyjnych, jak również potrzeb rolników i przedsiębiorców związanych z ich działalnością inwestycyjną i bieżącą oraz gromadzenie lokalnych środków pieniężnych na zaspokojenie potrzeb kredytowych klientów. Bank spółdzielczy wspiera również Małe Ojczyzny, współuczestnicząc w promowaniu lokalnych społeczności, pomaga w upowszechnianiu kultury oraz wspomaga inne lokalne inicjatywy, zarówno gospodarcze, jak i społeczne. Działalność gospodarcza i społeczna banku spółdzielczego na rzecz lokalnej społeczności jest możliwa przede wszystkim dlatego, że funkcjonuje on w formie prawnej spółdzielni.

Bank spółdzielczy aktywnie uczestnicząc w życiu lokalnej społeczności, najlepiej zna i odpowiada na jej potrzeby dzięki temu, że członkowie organów nadzorczych i stanowiących (zebrania przedstawicieli, walnego zgromadzenia lub rady nadzorczej) wyłaniani są spośród członków banku, którzy są częścią lokalnej społeczności. To zaś zapewnia, iż bank spółdzielczy jest integralnie związany ze środowiskiem lokalnym.

¹⁹ Ustawa o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, art. 12 (uchylony).

²⁰ Prawo bankowe, art. 31 ust. 3. Patrz również: tamże, art. 34 ust. 2.

4.2. Specyfika banku spółdzielczego

Specjalny charakter prowadzenia działalności przez bank spółdzielczy wynika również z powszechnego charakteru jego udziałowców. Każda osoba fizyczna odpowiadająca warunkom statutu, może zostać jego członkiem i przysługują jej takie same prawa jak wszystkim innym członkom posiadającym niejednokrotnie wyższe zaangażowanie w banku. Udział członka ma charakter osobisty, a przeniesienie udziałów możliwe jest wyłącznie na rzecz spadkobierców członka, przy czym spółdzielnia nie może odmówić żądaniu przyjęcia ich w poczet swoich członków²¹. Członek banku przyczynia się do jego rozwoju nie tylko poprzez swój udział w kapitale, ale także służy swoim doświadczeniem poprzez udział w jego organach. Bank spółdzielczy jako spółdzielnia dba również o swoich członków i bierze udział w inicjatywach lokalnych poprzez tworzone w tym celu fundusze społeczno-kulturalne. Realizacja tych celów związana jest ze spółdzielczym charakterem działania banku spółdzielczego, którego celem jest nie tylko uzyskiwanie godziwych zysków, ale również rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

Rozdział 2. Podstawy prawne funkcjonowania systemu ochrony instytucjonalnej banków spółdzielczych

1. Europejskie normy prawne

Światowy kryzys finansowy ujawnił niedostatki sektora finansowego głównie w obszarze zarządzania płynnością i brakami kapitałów własnych w odpowiedniej proporcji do skali prowadzonej działalności. Stąd też wprowadzono regulacje mające na celu przede wszystkim podniesienie poziomu bezpieczeństwa płynności i wypłacalności banków.

W czerwcu 2013 r. ukazał się pakiet regulacji prawnych w postaci Rozporządzenia CRR oraz Dyrektywy CRD IV, która weszła w życie dwudziestego dnia po jej opublikowaniu (17 lipca 2013 r.), a państwa członkowskie miały obowiązek stosować jej przepisy od 31 grudnia 2013 r. Do tej daty musiały one dokonać transpozycji dyrektywy poprzez przyjęcie i opublikowanie przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych, niezbędnych do jej wykonania, bowiem zgodnie z przyjętymi ustaleniami, zapisy Dyrektywy CRD IV wymagają implementacji do krajowego porządku prawnego, natomiast zapisy Rozporządzenia CRR obowiązują wprost bez potrzeby implementacji. Co do zasady, przepisy krajowe sprzeczne z przepisami CRR tracą moc prawną i muszą zostać usunięte z prawa krajowego.

Podstawowym przesłaniem tych aktów prawnych jest wdrożenie mechanizmów gwarantujących płynność i **wypłacalność** instytucji finansowych, aby uniknąć w przyszłości sytuacji kryzysowych w sektorze bankowym.

²¹ Prawo spółdzielcze, art. 16a.